

Presentatie MP/Minister Financiën – onderdeel staatssteuntoetsing – d.d. 8 juni 2021

Ministerie van VWS

24 december 2020 – In de brief 24 december 2020 aan de Tweede Kamer is de minister van VWS ingegaan op de stand van zaken ten aanzien van staatssteuntoetsing bij zijn departement (Kamerstukken II 2020/21, 29 214, nr. 87).

19 mei 2021 – In het Jaarverslag van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is de minister van VWS in de Bedrijfsvoeringsparagraaf op de pagina's 130-134 ingegaan op staatssteuntoetsing (Kamerstukken II 2020/21, 35 830 XVI, nr. 1).

In deze stukken is ingegaan op de stand van zaken, het moment van toetsing, het werkproces, onzekerheden in de rechtmatigheid en resterende risico's en aandachtspunten op het terrein van staatssteuntoetsing binnen VWS. Daarbij is ook aangegeven dat fouten en onzekerheden in de rechtmatigheid enkele jaren nadat ze ontstaan zijn, kunnen doorlopen.

Toelichting

In 2018 – toen de uitvoering van een plan van aanpak binnen VWS van start ging – bestonden er ook reeds lopende projectsubsidies en subsidieregelingen, waarbij vooraf geen toetsing aan de staatssteunregels had plaatsgevonden. Destijds is besloten – mede om redenen van rechtszekerheid bij de ontvangers – alleen staatssteuntoetsen op te stellen voor nieuwe projectsubsidies, voor projectsubsidies die worden herzien of voor projectsubsidies die worden verlengd. De lopende subsidieregelingen die nog niet reeds op staatssteun waren getoetst, zouden worden getoetst op het moment dat zij inhoudelijk worden herzien of verlengd.

De hiervoor beschreven toetsmomenten gelden dus sinds 2018. Sindsdien zijn de processen van VWS aangepast en is in de hele organisatie fors ingezet op het verhogen en verbreden van kennis over staatssteuntoetsing. Zo is de capaciteit van gespecialiseerde juristen in de afgelopen jaren toegenomen. Nieuwe regelingen en herzieningen van regelingen worden getoetst voorafgaand aan bespreking in het Expertisecentrum Subsidies. De instellings- en projectsubsidies zijn inmiddels getoetst op staatssteun. De uitkomst van alle toetsen wordt vastgelegd, of de uitkomst nu is dat geen sprake is van staatssteun of dat sprake is van gerechtvaardigde staatssteun.

Ook nieuwe subsidieregelingen (in werking getreden vanaf 2018) en wijzigingen van bestaande subsidieregelingen zijn de afgelopen jaren getoetst. Voor reeds lopende regelingen was in het plan van aanpak opgenomen om deze te toetsen bij herziening of verlenging. Omdat van een aantal lopende regelingen de eerstvolgende verlenging of wijziging pas na enkele jaren gepland was en het subsidiebedrag dusdanig hoog, is besloten om deze regelingen in 2019 tóch versneld te toetsen. Dat betrof bijvoorbeeld de Subsidieregeling stageplaatsen zorg en de Subsidieregeling kwaliteitsimpuls personeel ziekenhuiszorg. Van een derde grote regeling – de Regeling publieke gezondheid – zijn onderdelen in 2019 beoordeeld. Dat betreft de pneumokokkenvaccinatie en de griepvaccinatie. Het onderdeel in deze regeling over bevolkingsonderzoeken is nog niet volledig op staatssteun getoetst. De reden hiervan is dat de Regeling publieke gezondheid wordt geëvalueerd waarbij de financieringsmogelijkheden en – instrumenten worden bezien. De gehele regeling wordt na deze evaluatie bij de eerstvolgende herziening getoetst. Dat zal naar verwachting in 2021 zijn.

Er zijn nog enkele andere reeds bestaande regelingen die nog niet volledig zijn getoetst op staatssteun. Het gaat hierbij om: de Subsidieregeling opleiding tot 'advanced nurse practitioner' en de opleiding tot 'physician assistant', de Subsidieregeling vaccinatie stageplaatsen zorg en de Subsidieregeling opleidingen in een Jeugd ggz-instelling. Deze regelingen lopen in 2022 af. Daarnaast zijn er regelingen die weliswaar in het verleden zijn getoetst maar waarvan de staatssteuntoetsing bij een eventuele verlenging of herziening wordt geactualiseerd. Het betreft de Regeling palliatieve terminale zorg, de Subsidieregeling huisvestingslasten en de Subsidieregeling Impulsfinanciering PGO-leveranciers 2018-2021.

Auditdienst Rijk

In het Auditrapport 2020 van de ADR over het ministerie van VWS staat op pagina 18 dat het beeld van de staatssteun ondanks de moeilijke omstandigheden bij VWS gelijk gebleven is. De onzekerheden en onrechtmatigheden over 2020 bedragen samen € 524 mln. In 2019 ging het nog om een bedrag van totaal € 665,4 mln. De problematiek uit hoofde van staatssteun is het afgelopen jaar derhalve met circa 21% afgenomen.

Toelichting

Ondanks de grote druk die VWS is opgelegd door de pandemie zijn de coronaregelingen wel op de juiste wijze op staatssteun getoetst. Dit omvat ongeveer een bedrag van € 2,5 miljard. Voor de niet-corona gerelateerde regelingen hebben wij onzekerheden en onrechtmatigheden geconstateerd. Het overgrote deel van de nieuwe bevindingen is toe te rekenen aan de Versnellingsprogramma Informatie-uitwisseling Patiënt en Professional (VIPP) gerelateerde regelingen waarbij VWS gebruik maakt van de vrijstelling Diensten van Algemeen Economisch Belang (DAEB). In de controle hebben wij vastgesteld dat compensatie niet tegen werkelijke kosten geschiedt waardoor een risico op overcompensatie ontstaat. De doelstelling om alle instellingssubsidies op staatssteun te toetsen en zo nodig deze subsidies aan te passen is grotendeels behaald. In een aantal gevallen hebben wij geconstateerd dat voor de beoordeling wordt teruggegrepen op staatssteuntoetsen uit voorgaande jaren en de relatie met het activiteitplan onvoldoende blijft. Bij projectsubsidies hebben wij vastgesteld dat voor een aantal ad hoc projectsubsidies VWS signaleert dat mogelijk sprake is van staatssteun en toch tot subsidiëring overgaat zonder melding te doen bij de Europese Commissie. Deze hebben wij als onrechtmatig aangemerkt. Verder merken wij op dat de beleidsdirecties, FEZ en WJZ actief aandacht besteden aan de staatssteunproblematiek. Het ontbreekt echter op centraal niveau aan een integraal overzicht dat aangeeft wat het verloop is van de staatssteunproblematiek per categorie. Dit (meerjarig) inzicht ontbreekt met name voor instellings- en projectsubsidies. Om hierin te verbeteren zal VWS op centraal niveau de benodigde kwalitatieve expertise moeten verwerven.

Algemene Rekenkamer

In het verantwoordingsonderzoek van de Algemene Rekenkamer over het Jaarverslag van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is op pagina 14 te lezen dat op totaalniveau van de verplichtingen een bedrag van € 524,4 mln. betrekking heeft op fouten en onzekerheden met betrekking tot staatssteun (zie verder de opmerkingen hierboven bij de Auditdienst Rijk).